

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle neuvotteluista EU:n uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle neuvotteluista EU:n uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa (U 55/2020 vp): Liikenne- ja viestintävaliokuntaan ovat saapuneet jatkokirjelmät UJ 50/2020 vp ja UJ 52/2020 vp. Lausunnoissa valiokuntia pyydetään huomioimaan, että eduskunnan käsiteltävänä on nyt kysymys siitä, äänestääkö Suomi EU:n neuvostossa lopullisen sisältönsä jo saaneen sopimuksen hyväksymisen ja voimaansaattamisen puolesta tai sitä vastaan mahdollisia toimenpiteitä varten. Määräaika: 16.2.2021.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava erityisasiantuntija Päivi Jämsä, liikenne- ja viestintäministeriö
- EU-koordinaattori Silja Pasanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Veikko Vauhkonen, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Elisa Vornanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- osastopäällikkö Susanna Metsälampi, Liikenne- ja viestintävirasto
- johtava asiantuntija Mikko Västilä, Liikenne- ja viestintävirasto
- Senior Manager Anna Sotaniemi, Finnair Oyj
- toimitusjohtaja Petri Laitinen, Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry
- tullausjaoston puheenjohtaja Ville Raevuori, Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry
- toimitusjohtaja Iiro Lehtonen, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Kyberturvallisuuskeskus
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Linja-autoliitto

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Finavia Oyj

Valiokunnan lausunto LiVL 2/2021 vp

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄT

Ehdotus

Komissio ja Yhdistynyt kuningaskunta ("UK") saivat 24.12.2020 päätökseen neuvottelut uudesta kauppaja yhteistyösopimuksesta ("sopimus"). Se kattaa kaikki neuvoteltavana olleet alat. Sopimusta täydentävät erilliset sopimukset tietoturvasta ja ydinenergia-alan yhteistyöstä.

Komissio neuvotteli sopimukset yleisten asioiden neuvoston helmikuussa 2020 antaman neuvottelumandaatin pohjalta ja neuvoston valmisteluelimiiä jatkuvasti kuullen. Vuoden 2020 aikana eduskunta on saanut neuvotteluista seuraavat selvitykset: E 6/2020 vp, EJ 5/2020 vp, EJ 16/2020 vp ja U 55/2020 vp.

Erosopimuksen mukainen siirtymäkausi päättyy 31.12.2020, koska UK kieltäytyi jatkamasta sitä. Mitään määräajan pidennyksiä ei enää ole käytettävissä, eikä Euroopan parlamentti ehdi käsitellä sopimusta ennen 31.12.2020. Näin ollen vaihtoehdot ovat 1.1.2021 alkaen sopimukseton tila tai sopimusten väliaikainen soveltaminen ennen niiden lopullista voimaantuloa.

Sopimuksettoman tilan välttäminen on mahdollista, mikäli neuvosto päättää, että sopimukset allekirjoitetaan ja tehdään vain unionin puolesta, ilman jäsenvaltioiden kansallisia ratifiointeja. EU:n tavoitteena on, että neuvosto päättää iltapäivällä 29.12.2020 päättyvässä kirjallisessa menettelyssä sekä sopimusten allekirjoittamisesta että niiden väliaikaisesta soveltamisesta 1.1.2021 alkaen.

Väliaikainen soveltaminen jatkuisi enintään 28.2.2021 saakka. Tarkoituksena on, että siihen mennessä Euroopan parlamentti ehtii antaa sopimuksille hyväksyntänsä, jonka jälkeen neuvosto tekee vielä muodolliset päätökset sopimusten tekemisestä. Tämän jälkeen sopimukset voivat tulla lopullisesti voimaan.

EU:n osalta kyse on nyt sopimusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Neuvotteluja ei enää tulla jatkamaan.

Valtioneuvoston kanta

UJ 50/2020 vp ja UJ 52/2020 vp

Sopimukset ovat kokonaisuutena arvioiden EU:n ja Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisia. Suomi kannattaa niiden nopeaa hyväksymistä.

Sopimuksettoman tilan välttämiseksi neuvoston tulee vuoden 2020 aikana tehdä päätös sopimusten allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta 1.1.2021 alkaen.

Sopimukset voidaan nyt kyseessä olevassa poikkeuksellisessa tilanteessa allekirjoittaa ja tehdä vain unionin puolesta. Tämä ei saa muodostaa ennakkotapausta. Neuvoston päätöksenteossa on asianmukaisesti varmistettava, että sopimusten tekeminen unionisopimuksina ei vaikuta EU:n

Valiokunnan lausunto LiVL 2/2021 vp

perussopimusten mukaiseen unionin ja jäsenvaltioiden väliseen toimivallanjakoon muuten kuin suhteessa UK:hon.

Suomi hyväksyy kirjallisen menettelyn sekä muiden kiireellisen käsittelyaikataulun edellyttämien prosessuaalisten keinojen käytön neuvoston päätöksenteossa. Sopimukset voivat poikkeuksellisesti tulla ensin sovellettavaksi vain englanninkielisinä, sillä muista EU:n virallisista kielistä tulee sopimuksen mukaan myöhemmin yhtä todistusvoimaisia.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää hyvänä, että joulukuussa saavutettiin sopimus Yhdistyneen kuningaskunnan ja EU:n välillä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sopimus on ehdottomasti parempi kuin sopimukseton tila ja osittain sopimuksessa on saavutettu jopa odotettua parempi lopputulos. Valiokunta pitää hyvänä, että sopimus toteuttaa liberaalia liikennepolitiikkaa ja että ns. kolmannet ja neljännet oikeudet toteutuvat lentoliikenteessä.

Valiokunta pitää hyvänä, että sopimuksella mahdollistetaan lähes aikaisemman kaltainen yhteistyö ja tiedonvaihto kyberturvallisuusasioissa sekä madalletaan digitaaliseen kaupankäyntiin vaikuttavia esteitä. On myös hyvä, että sopimuksessa on kiinnitetty useissa kohdin huomioita sekä luottamuksellisen (esimerkiksi henkilötiedon) että turvaluokitellun tiedon siirtämisen turvallisuuteen EU-jäsenvaltioiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä.

EU-jäsenvaltioiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisessä rajaliikenteessä esiintyneet ongelmat ovat saadun selvityksen mukaan liittyneet lähinnä tavaroiden tullaukseen sekä sopeutumiseen uuteen tilanteeseen, jossa erityisesti huolintaliikkeitä joutuvat löytämään uusia toimintatapoja. Asiantuntijakuulemisen mukaan International Road Transport Union (IRU) on tähän liittyen ehdottanut tavaraviennin helpottamiseksi TIR-tullitakuuasiakirjojen käyttöä, joiden avulla tulliselvityksiä ei tehtäisi rajalla vaan tavaroiden määränpään tullissa, mikä helpottaisi ja nopeuttaisi rajanylitystä. Valiokunta pitää tärkeänä, että selvitetään mahdollisuutta TIR-tullausasiakirjojen käyttöön.

Suuri valiokunta on pyytänyt valiokuntia huomioimaan lausunnoissa, että eduskunnan käsiteltävänä on nyt kysymys siitä, äänestääkö Suomi EU:n neuvostossa lopullisen sisältönsä jo saaneen sopimuksen hyväksymisen ja voimaansaattamisen puolesta tai sitä vastaan mahdollisia toimenpiteitä varten. Tämän johdosta valiokunta toteaa kannattavansa sopimuksen hyväksymistä ja yhtyy valtioneuvoston tarkistettuun kantaan.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto LiVL 2/2021 vp

Helsingissä 11.2.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Suna Kymäläinen sd
varapuheenjohtaja Ari Torniainen kesk
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Juho Kautto vas
jäsen Jouni Kotiaho ps
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Joonas Könttä kesk
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker